

VIESTNIK

HRVATSKOGA

ARKEOLOGIČKOGA DRUŽTVA.

Nekoliko rimskih napisa iz Sriema.

Sljedeće napise, koji većinom još nisu poznati, prepisao sam na više izleta u zadnje dvie godine. Najviše sam našao na svomu zadnjemu putu po Sriemu, na kojem sam pratio negdašnjega svoga druga na sveučilištu bečkomu, dra. Alfreda Domaszewskoga, sada sveučilištnoga profesora u Heidelbergu. Pa ipak, na žalost moram priznati, uspjeh toga izleta nije bio osobit, jer se je za ovo zadnjih 7—8 godina, od kako sam zadnji put prošao Sriemom, dosta malo našlo, dapače mnogo toga, što je prije 8 godina tu bilo, sada više nema, ili se je tako izkvarilo, pošto su spomenici, mjesto da se čuvaju, izvrženi nevremenu, da ih je danas jedva moguće i čitati. Bilo bi zaista vriedno, da se političke oblas i za to zanzmu, te da naredu, osobito na selih, da se spomenici metnu gdjegod pod krov, da se tako od posvemašnje propasti sačuvaju. Kao hvale vriednu iznimku mogu spomenuti mitrovačko gradsko poglavarstvo, koje se od novijega vremena brine za spomenike, koji se nalaze na zemljištu drevnoga Sirmija. Isto je poglavarstvo dalo nekoliko većih spomenika postaviti u t. zv. Filipovićevoj promenadi, koji joj bez dvojbe na ures služe, ali žalibože na štetu po spomenike same, osobito po napise, kojim je lice okrenuto prama sjeveru, te će ih za nekoliko godina kiša i mahovina uništiti. Svakako bi gradskomu poglavarstvu, koje je neke nedavno nadjene predmete (medju ostalimi jedna liepa glava, kojoj crte sjećaju na Vitelija, i kip Attisa) smjestilo u svojih prostorijah, bili zahvalni svi, koji se interesiraju za stare spomenike, kada bi te svjedoke stare kulture smjestilo gdjegod u kakovoj sobi, gdje bi upravo tako mogli djelovati oplemenjujući na sadanji naraštaj a bez pogibelji za njihov dalnji obstanak.

Banoštor (Malata, Bononia).

Ovdje se u novije doba nije skoro ništa našlo, što bi spomena vredno bilo. Priobćujem kao nepoznato samo dva pečata na ciglama:

1.

CVIHNEX

Žensko odjelenje pravoslavne crkve taracano je rimskimi ciglami sa pečati, kojim je napis većinom izlizan. Na nekojih se vidi, manje više podpun, gore navedeni pečat, izražen više kurzivnim pismom, koje se valjda ima čitati: *l(egio) VI Hisp(anorum)*.

2.

LEG VI H.

Napis na podpunomu pečatu rimske cigle, u posjedu g. župnika Bogetića u Čereviću, nadjene u istomu Banoštru. Napis glasi *leg(io) VI H(ispanorum)*. U Viestniku (X. 59) priobćio Bogetić.

Mimogredce spominjem, potvrđujući donekle nazor g. V. Klaića (Viestnik II. p. 65ss.), da sam, tražeći u Notitia dignitatum spomenuti castellum Onagrinum na magjarskoj strani Dunava, nasuprot Banoštru, doveden na mjesto, za koje mi rekoše, da se zove Kuva, gdje se još i sada vide u zemlji fundamenti neke sgrade. Medju cigljom, koja se tu nalazi, vidio sam takovu, koja je bez dvojbe rimska, što međjutim ne izključuje, da je mogla biti npo-trebljena za kakovu kasniju, recimo sredovječnu sgradu. Ime Kuva svakako jako sjeća na glasovito Kewe ili Keu.

U seoskoj kući banoštarskoj vidio sam i suimio jedan čudnovat pečat, koji da još i danas rabi (barem još pred 8 godina). Na okruglomu pečatu, kojemu je promjer 0.027, izrezan je sv. Gjuragi, kako juri na konju na lievo i ubija zmaja, a napis naokolo glasi: * BANNOSTOR * WAROS 17809. *. Ono 9 iza 1780 imalo bi valjda biti g(odine). Kakova li je to varoš bila, kakova li je privilegija imala?! Danas je Banoštor neznatno selo na Dunavu.

Mitrovica (Sirmium).

3.

S

VLI · F · DERINI

· A E · II · PANNON ·

XXX II

S

= [?pa]uli f(ilius) Derini . . . [eques a]lue II. Pannon(iorum)
[qui vivit annos] XXXII s . . .

Ulomak nadgrobne ploče od dobra vapnenjaka, u župnomu dvoru, visok 0.36, širok 0.57, debeo 0.16. U 2. redku DERINI može biti početak kakovoga panonskoga plemenskoga imena. U 3. r. iznad L se nalazi apex za A, koji fali.

4. SILV
VA

Malen fragment u sbirci g. Adolfa Milera, medicinara u Brodu na Savi.

5. CERIAE

Na svjetileci u velečestnoga g. opata Paje Milera u Mitrovici.

6. DEO SILVA
NO DOMESTI
CO AUR MAXI
MIANUS
STRATOR
V · L · P

Ara, uzidana u jednomu zidu stare pivare, u sredini izdubljena, 0.80 visoka, 0.30 široka. Izdao ju manjkavo g. I. Jung u Viestniku VIII. p. 24. Ima se čitati: [d]eo [si]lva[n]o [dome]sti[co] aur[clius] ma]XI[mianu]s s[trat]or v[otum] l[ibens] p[osuit].

7. I
AN · LV
IC AE
N WM
Γ II

= [?] qui vixit] an(nos) LV [et] cae [quae vixit annum u]num fil(iac) Fragment mramornoga nadgrobna spomenika kraj bunara stare pivare u taracu.

Napisi, postavljeni u Filipovićevoj promenadi publicirani su svi. Sljedeća tri publicirao je g. prof. S. Ljubić, koji jih nije sam vidio, po ponešto manjkavih prepisih, poslanih mu iz Mitrovice. Pošto se moji prepisi u nekih malenkostih neslažu, to ih ovdje opetujem.

8. IMP · CAES · M · AVREL
ANTONINVS AVG
TRIB · POTEST · XV · COS III · E
IMP · CAES · L · AVRELIVS
VERVS · AVG ·
TRIB · POTEST · COS · II ·
DIVI · ANTONINI · FILI

DIVI · HADRIANINEPOES
 DIVITRAIAN · PARTHICI
 PRONEPOTES
 DIVI · NERVAE · ABNEPOES
 SIRMI
 M · P · III ·

Miljokaz. Okrugli stup od vapnenjaka, nadjen izmedju Mitrovice i Šašinaca, prigodom kopanja kanala, zajedno sa sljedećim. Izdao Ljubić (Viestnik IX. p. 14) po prepisu g. Junga.

= *imp(erator) caes(ar) M(arcus) Aurel(ius) Antonin[us] aug(ustus) trib(unicia) potest(ate) XV co(n)s(ul) III et imp(erator) caes(ar) L(ucius) Aurelius Verus aug(ustus) trib(unicia) potest(ate) co(n)s(ul) II, divi Antonini filii, divi Hadriani nepotes, divi Traiani Parthici pronepotes, divi Nerae abnepotes. Sirmi milia p(assuum) III.*

9.

IMP CAES
 L · SEPT · SEVE
 RO · PIO PERT ·
 AVG · ARAP

5. D P

DIV ION P I NE
 DIV AIA PRON
 DIV R PART ABN

sic

sic

10. DIV NER · ABN P I

IMP CAES TR P VI COS II PROCOS E
 IMPAAR AN · NG I SEP
 SEVER PER AVG
 DIVI T N DIV

15. AN PII PROAN

DIV HADR ABN

//////////

sic

DIV R PAR L IV

ENP ABEN E

20. L sep get nob caes AVG N

FIL CVR TIB CL C AV

DIANO LEG AVG

PR PR

A SIRMI

25. M P III.

Miljokaz. Okrugli stup od vapnenjaka, nadjen zajedno sa predjašnjim. Razlupan je pri vadjenju na tri komada, koji su — na žalost — opet spojeni, jer ih je dotični zidar tom prigodom sa cementom tako namazao, da je nekoliko redaka zamazao, koji se stoga sada više nedadu čitati, a sigurno nikada ni neće. Napis sam je veoma zlo napisan, tako da bih skoro podvojio, jeli dotični klesar čitati znao, svakako nije znao misliti. Stoga se i prepis g. Junga, koji je upotriebio Ljubić pri publikaciji u Viestniku IX. p. 15 dosta razlikuje od mojega prepisa.

U redku 8. ime je Hadrianovo krivo napisano »aiad«; u redku 9. kod skraćenoga Traianova imeua nema na kamenu »tr« (u spoju) nego samo r; kod skraćene rieči »nepos« fali ponajviše slovo e; redak 17. eradirao je sam klesar, jer ga je valjda pogriješno napisao; u redku 20. eradirano je kao obično na napisih ime Caesara L. (običnije je P.) Septimija Gete, brata cara Caracalle, koji je bio damnatae memoriae.

= imp(eratori) caes(ari) L(ucio) Sept(imio) Severo pio Pert(inici) aug(usto) ara[b(ico) adiab(enico) parth(ico) max(imo) divi M(arci) f(ilio) divi Com(modi) fr(atri)], di[v(i) An]ton(ini) Pi nep(oti), div(i) [H]ad(riani) pron(e)p(oti), div(i) [T]r(aiani) part(hici) abn(e)p(oti), div(i) Nerv(ae) abn(e)p(oti), p(atri) p(atriciae), imp(eratori) [XI] t[r]ibunicia) p(otes'ate) VI co(n)s(uli) II proco(n)s(uli) et [im]p(eratori) M(arco) Aur(elio) Ant(onino) aug(usto) L(ucii) Sep(timii) Sever(i) Pert(macis) aug(usti) (filio), dir(i) [M(arci) An]t(onini) n(e)p(oti), div(i) Ant(onini) Pii pronep(oti), div(i) Hadr(iani) abn(e)p(oti), dir(i) Tr(aiani) part(hici) [et d]iv(i) Nerv(ae) abnep(oti) et (Lucio) [Sep(timio) Get(ae) nobilissimo) caes(ari)] aug(usti) n(o)stri fil(io). Cur(ante) Tib(erio) Cl(adio) C[l]audiano, leg(ato) aug(ustorum) pr(o)pr(a)ctore). A Sirmi(o) m(ilia) p(assuum) III.

10.

D M
AVR · SIMPLICIVS
ANN · VI

Nadgrobnii napis sa skulpturami u dva reda, opisanimi u Viestniku (IV. p. 59.). Sam napis, ponešto manjkavo prepisan, glasi: D(is) m(anibus). Aur(elius) Simplicius [?] qui vix(it)] ann(is) VI.

11.

LIO
 VIH
 PAVN
 I P S I G M S E G I T ·
 D · C I E . E R S I V S G R
 R P C A R T H A G O

Napis na ovcem mramornom uloniku, u sokaku, nazvanomu »Brdo«, u dvorištu ciganina Mite Nikolića pri ulazku u kuhinju, gdje ga je kiša tako oštetila, da će se teško dati iz njega štogod učiniti. Kako mi rekoše prepisao ga je i Hytrek. Slova u 2. redku VIH, u 3. r. AVN i u 4 r. GIT netko je kasnije izgrecao, te nisam mogao prosuditi jeli prvobitno tako napisano bilo. U 1. redku čini se kao da je bilo kakvo nomen gentile: [ae]lio ili [aure]lio; u 6 redku sasvim je sigurno r(es) p(ublica) Carthago.

Petrovci i Putinei (Bassianae).

Napisi na Petrovačkomu groblju trpili su za ovo 9 godina, odkako ih zadnji put vidjeh veoma mnogo. Neki se sada jedva više i čitati daju. Jedan odlomak nadgrobnoga napisu, o kojemu i Ljubić i ja držasmo, da se je izgubio, te sam ga samo po prepisu učitelja Dlustuša publicirao (Archaeologisch-epigraphische Mittheilungen 1880. p. 111.), opet sam našao. Ovdje ga opetujem po svojem prepisu.

12.

d · m
 ? amANDVS · oinochoē.
 iNGENWS ·

Napis publiciran od Ljubića (Viestnik V. p. 40. br. 6) leži još uvijek pred crkvom petrovačkom. U 1. redku u imenu »Dacme-nus« nije jasno 1. i 3. slovo, koje bi možda moglo biti v i s, ali priznajem sam, da ni to moje čitanje nije sigurno, jer su od obijuh slova samo neznatni ostatci sačuvani.

Na napisu u dvorištu Mike Popovića u Petrovcih (Viestnik V. p. 40. br. 5.), koji je veoma iztrošen, čitao sam malko drugačije. Nekih slova, kojih je prije 6 godina još bilo, do danas je nevrime iztrošilo, jer se i taj kamen nalazi pod vedrim nebom sa napisom gore okrenutim. Nedvojbeno je, da je to nadgrobnii napis, što potvrđuje obična formula *filiae pie[nti]s[si]mae*, koja se jedina sigurno protumačiti može.

13.

V
 AMID MAE
 FILIAE PILE
 MAE
 C V

Sretniji nego li u Petrovcih bio sam u Putincih, gdje nadjoh na pravoslavnomu groblju dva dosele nepoznata napisa.

14.



Ara od vapnenjaka, ukopana koso u jedau grob. Duplarii bijahu vojnici, koji su radi osobitih zasluga ili sposobnosti dobivali dvostruku plaću.

= *I(ovi) o(ptimo) m(aximo) patern(o). Ael(ius) Messius dup(larius) r(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).*

15.

ILRD. SVPER EST · IN IRV E VACO
 HICzHERzABI CONsXIII

Dva velika komada od mramora na dva razna groba, koji bez dvoje spadaju na jedan te isti veliki spomenik. Napis, koji se neda protumačiti, kao da je bio sastavljen u stihovih, a polje mu je omedjeno stupovima. Točke, koje dijele pojedine rieči, imaju oblik slova z. Na prvomu ulomku ima srbski napis iz novijega vremena.

Zemun (Taurunum).

U realci ima nekoliko cigalja i svietiljaka sa napisi i nekoliko drugih sitnica, koje su sve u novije doba nadjene.

16.

LEG VII CL

= *leg(io) VII Cl(audia).* Podpun pečat na čitavoj ciglji.

17.

LEG VII CL K

= *leg(io) VII Cl(audia) K. (?)* Podpun pečat na velikoj ciglji (dvostruke obične veličine).

18.

L G II

= *leg(io)* II. ili možda *l(e)g(io)* VII. Podpun pečat na okrnjenoj ciglji.

19.

FORTIS

Napis na lampi od pečene zemlje, urešenj na gornjoj strani sa slikom (maska).

U Vinkovcih 5/3 1889.

Jos. Brunšmid.

Napisi.

Osiek (Mursa).

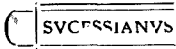
1.

KAIVE

VOCA

Malen odlomak ploče od vapnenjaka u sbirci g. medicinara Adolfa Milera u Brodu na Savi.

2.



= *Successianus*. — Napis na odlomku od pečene zemlje u sbirci g. Milera u Brodu.

3.

CRESC

S

Napis na lampi od pečene zemlje u sbirci g. Milera u Brodu.

Vinkovci (Cibalae).

4.

L L I S L

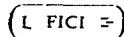
N S H I C

O S C A N

Malen odlomak ploče od mramora, 0.15 šir., 0.10 vis., 0.03 deb., nadjen u dvorištu g. Tomljenovića medju starom ciglom. Jeli iz rimske dobe ne mogu sigurno reći. Sada se nalazi u mojoj sbirci.

Magdalensko brdo kraj Celoveca u Koruškoj.

5.



Pečat iznutra na posudi od pečatne zemlje (*terra sigillata*), nadjenj u rimskom grobu. Sada se nalazi u sbirci g. Milera u Brodu.

Jos. Brunšmid.

Dvije drevne lubanje iz Bosne.

U selu je *Lipovicami* (Lipovice) na brdu kod jezera, t. j. u jafti *Zlosetu*, biva u Zvorničkomu kotaru, okružju D. Tuzlauskomu (nsp. *Viestnik* 1888. str. 50) bila nekropola. U ovoj je nekropoli bilo do trideset ploča, te su dosada gotovo sve ispevaljivane, a